

STN – BLADET

**Medlemsblad for
AVSLAGET FOR SIDET TRØNDERFE OG NORDLANDSFE**

Nr 1. 1999 Årgang 10

Årsmøtet 1999 Farge og tegning hos STN

Okseliner Livdyrprisar Nytt frå styret

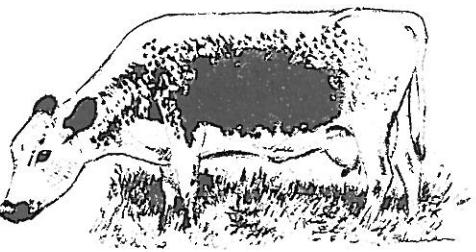
Registrering av døtre etter STN-oksar

73 Tyra Fødd: 07.02.1988. Far: 9020 Jowi Morfar: 9022 Wickstrøm Eigar er Hans Gubbage, Skjåk.
Tyra har så langt ein 9 års middelavdrått på: 3944 - 4,8 - 3,4

STN

Avslaget for sidet trønderfe og nordlandsfe

Avslaget for STN

Formann

Leif Gjessing
2443 DREVSJØ
Tlf: 62 45 95 71
Faks: 62 45 95 91

Nestformann

Jostein Stige
8200 FAUSKE
Tlf: 75 69 76 59

Styremedlemmar

Marit Hoff
7815 JØA
Tlf: 74 28 69 78

Amund Wormstrand
2263 BRANDVAL
Tlf: 62 82 51 30

Oddvar Dahl
7194 BRANDSFJORD
Tlf: 72 53 75 25

1. varamedlem

Odd Roar Stenby
1925 BLAKER
Tlf: 63 82 80 44

Sekretær/ Kasserer

Atle Meås
2634 FÅVANG
Tlf: 61 28 46 77
Faks: 61 28 46 49

Godt nytt år !

Talet på 1.gongsinseminasjonar med STN-sæd i sesongen 97/98 vart 3305. Det er ca 240 færre enn førre sesong, og ein nedgang på vel 6 %. Tala for inneverande seminsesong peiker også i same retning. Litt av nedgangen kan skyldast at bruken av gardsoksar har auka. Ein del har kanskje prøvd rasen dei siste åra, men ikkje fått dei resultata dei hadde håpa. Ein viktig årsak er det også at ein god del STN-bønder i løpet av året desverre har sluttat med mjølkeproduksjon. Ein svært stor del av STN-kyrne står i små buskapar og desse er sjølv sagt mest utsette i desse tider med stadig nye krav, som i mange tilfelle medfører uforhaldsmessig store investeringar osv.

Utfordringa for avslaget i tida som kjem blir å stoppe og helst snu trenden i semin-tala. Styret i avslaget arbeider heile tida for å kunne tilby det beste avlsmaterialet som er tilgjengeleg i form av utvalde seminoksar. Dette meiner vi er det aller viktigaste vi kan gjere for å behalde og gjerne auke den store interessa vi har opplevd for rasen vår dei siste åra. Men for å klare dette er avslaget heilt avhengig av hjelp frå brukarane, mellom anna for å registrere døtrene til dei forskjellige seminoksanane. Meir om dette inne i bladet !

Vel møtt i Espedalen i mars !

Avslaget for STN 2634 FÅVANG

Tlf: 61 28 46 77 Fax: 61 28 46 49

Framsidebilde: Snart 14 år gamle **40 Seterlin** hos Morten Granlien og Atle Meås i Fåvang, er framleis i full produksjon. Kua, som stammar frå Harry Schjølberg på Røros, har 9005 Mono som far og 8989 Heid Gravaune som morfar.

Årsmøtet 1999

Avslaget for Sidet Trøndefø og Nordlandsfe inviterer med dette alle STN-interesserte til Årsmøte med medlemstreff på Ruten Fjellstue i Espedalen 20. – 21.mars 1999.

Espedalen ligg i Sør-Fron kommune i Gudbrandsdalen, mellom Skåbu og Vestre Gausdal. Kjem du E6 nordfrå, tek du av på Vinstra, og følger riksveg 255 gjennom Skåbu. Det er ca 4 mil frå Vinstra til Ruten i Espedalen. Kjem du derimot sørfrå, tek du av E6 ved Storhove like nord for Lillehammer og kører riksveg 255 gjennom Gausdal. Frå Lillehammer er det ca 8 mil til Ruten.

Program:

Laurdag 20.:	13.00 – 15.00	Årsmøte Årsmelding og Regnskap
	15.00 – 16.00	Kaffepause
	16.00 – 18.00	Årsmøte Innkomne saker og valg
	19.00 -	Festmiddag
	20.30 - ?	Årsmøtefest Dans til levande gamaldans-musikk (!) kaffe, kuprat mm.

Søndag 21.:	08.00 – 09.30	Frukost
	09.30 – 10.30	Fagleg innslag (om interesse)
	10.45 -	Besøk på to gardar med STN-buskap.

Prisar: Overnatting i 1 – 2 – 3 eller 4 mannsrom (spesifiser ved påmelding) inkludert frukost: 295,-
3 – retters middag 250,-

Påmelding til Ruten Fjellstue, Tlf: 61 29 99 11 innan 12.mars.

Alle STN-interesserte vel møtt !!

Nytt frå styret

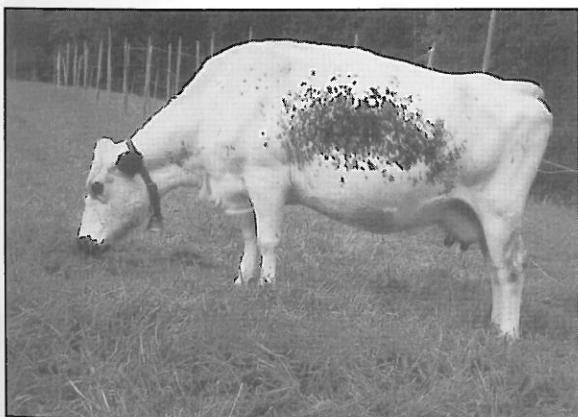
Her følger ei kort oversikt over nokre av dei sakene som styret har arbeidd med den siste tida.

Det vart halde styremøte på Øyer Gjestegard, Øyer 9.oktober 1998.

I

Det var kome inn fire oksetilbod til dette møtet. Eit vart avslått, og styret ønska meir informasjon om to av oksane. Behandlinga av desse vart difor utsett til neste styremøte. Ein av kalvane vart kjøpt inn:

Oksekalv nr 91 fødd 03.09. 1998 Hos: Elisabeth og Amund Wormstrand, Brandval. Far: 9145 Rune Morfar: 9049 Maro. Mora, 39 Løkkmari er ei lita, velbygd ku med godt jur. Ho har så langt 6 års middelavdrått på 4828 – 4,8 – 3,5. Far til kalven, 9145 Rune, importerte Elisabeth og Amund frå buskapen til Rune Boström i Lövånger i Sverige i 1995. Kalven er kvit med raude øyrer.

39 Løkkmari fødd: 21.09. 1990

Mor til oksekalv nr 91 hos Elisabeth og Amund Wormstrand. Løkkmari stammar oprinneleg frå buskapen på Langen på Røros. (Sjå STN-Bladet nr 1 – 1996)

II

Avslaget sine pengar. Avslaget har hatt pengar plasserte på fleire kontoar, i Rørosbanken, Postbanken og Bøndernes Salgslag. Årsmøtet 1998 uttrykte ønske om å få redusert talet på konti. Styret vedtok, etter å ha undersøkt kontovilkår og renteforskjellar i ein del bankar å samle pengane på to kontoar i Rørosbanken. Ein brukskonto og ein høgrentekonto. Det vart også lagt vekt på at vi har eit gammalt og godt kundeforhold til Rørosbanken.

III

Det var kome søknad om tildeling av langtidslagra sæd til tre kyr. Kyrne tilfredsstilte alle krav og det vart tildelt 3 dosar langtidslagra sæd til kvar av kyrne. To kyr vart tildelt sæd av 9012 Josu, og ei ku fekk 3 dosar av 9004 Selo. Så får vi håpe at dette kan resultere i nye aktuelle seminokseemne.

IV

Styret har utarbeidd arbeidsavtaler/instruksar for stillingar som styret har oppretta. Det har vist seg å vere behov for dette, mellom anna for å presisere kva for ansvarsområde som ligg til dei forskjellige stillingane.

Instruks for livdyrformidlar:

Livdyrformidlars oppgåve er å formidle kontakt mellom kjøparar og selgarar av livdyr av Sidet Trønderfe og Nordlandsfe.

Livdyrformidlar har fast kontortid ein kveld pr veke

Livdyrformidlar informerer om sitt fråver i STN-Bladet eller på annan måte.

Livdyrformidlar held oversikt over kjøparar og selgarar av dyr.

Livdyrformidlar held kartotek over formidla dyr, med opplysningar om kjøpar/ selgar, salgstidspunkt og opplysningar om avstamming.

Livdyrformidlar oppfordrar til at alle omsette dyr blir følgde av stamtavle og veterinærattest

Livdyrformidlar opplyser om veiledande prisar på STN-livdyr.

Avtale om overdraging av dyr samt oppgjer, er ei sak mellom kjøpar og selgar, og er livdyrformidlar uvedkommande.

Instruks for sekretær/ kasserar

- **Sekretæren førebur og kallar inn til styremøte, samt fører møteprotokollen.**
- **handterar daglege inn- og utbetalingar og held oversikt over avslaget sin økonomi.**
- **har fast kontortid ein dag pr veke for administrasjon, medlemsservice og redigering av STN-Bladet.**
- **Sekretæren sitt fråver blir varsla i STN-Bladet eller på annan måte.**
- **Sekretæren utfører andre oppgåver pålagt av styret i avslaget.**

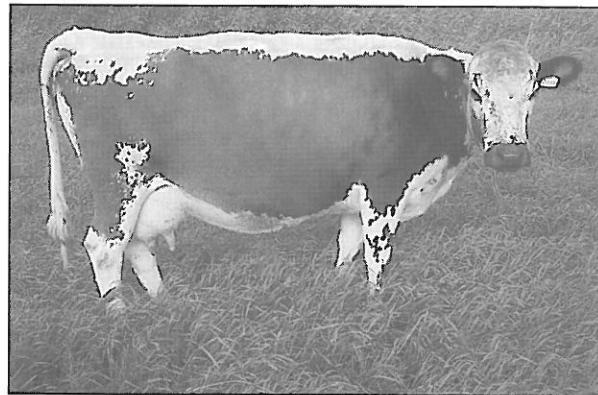
Styremøte halde på Norsk Landbruksmuseum, Ås, 15.januar 1999.

Nina Hovden Sæther, som driv eit forskingsprosjekt på STN-dyr ved NLH, deltok på møtet. Ho viste oss STN-besetningen som er under oppbygging ved Landbrukshogskulen og fortalte litt om prosjektet sitt, som går ut på å undersøke STN-rasen sitt næringsbehov til produksjon.

Vi vil heilt sikkert få høre meir om dette prosjektet etter kvart.

II

Beskriving av fargen på STN-dyr er ikkje så liketil og enkelt som ein skulle tru. Styret har vurdert om vi skal innføre eit system som meir nøyaktig beskriv fargen og fargesamansettigna/ teikninga til dyra. I Sverige har dei lenge hatt eit slikt system, og det mest aktuelle alternativet var å få til eit samordna system med Svensk Fjällrasavel. Styret i Avslaget er imidlertid ikkje fornøgde med det svenske systemet slik det er i dag, da det mellom anna skil for dårlig på ulike typar teikning og farge. Svenskane på si side meinte at deira system var så godt innarbeidd, at dei ikkje ville gjere endringar i systemet som var i tråd med våre ønske. Det blir derfor ikkje noko felles system i denne omgang. Avslaget vurderte det også som lite klokt å innføre eit eige system, uavhengig av systerrasen vår i Sverige. Det vart derfor vedteke at vi foreløpig prøvar å dokumentere utsjånaden til STN-dyra ved å bli flinkare til å ta- og presentere fotografi av dyra.

Det er ikkje bestandig så enkelt å beskrive fargen eller teikninga på eit dyr. Men det er ingen tvil om at **107 Mollik** hos Gerd Inger Flå på Oppdal er vakkert brunsidet. Mollik er forøvrig mor til seminoksen 9158 Flå.

II

Det var kome inn heile 6 tilbod på aktuelle oksekalvar til dette styremøtet. Desverre var det ingen av oksane som slapp gjennom nålaugen denne gongen.

III

Det har vist seg å vere behov for tydelegare retningslinjer for dekking av reise- og køyreutgifter for oppdrag i Avlslaget si teneste. Følgande vedtak vart gjort:

"For oppdrag i Avlslaget si teneste skal forventa reiseutgifter godkjennast av styret på førehånd. Når slik godkjennning foreligg, blir reise og eventuelt opphold dekt fult ut, etter dokumentasjon av faktiske utgifter. Køyring blir da dekt etter staten sine satsar."

Unnateke frå kravet om godkjennning frå styret er følgande: Styremedlemmars og sekretærs reiser til styremøte. Sekretæren sine reportasjereiser for STN-Bladet. Køyring til post, fotograf, trykkeri og til innkjøp av nødvendig utstyr i samband med sekretær/ kasserar eller livdyrformidlar-stillinga.

IV

Frå Rissa Interesseforening for STN har styret motteke følgande brev;

"Vi i Rissa interessegruppe for STN føler at noe må gjøres med de mange useriøse oppdretterne av STN. Vi ønsker at alt

livdrysalg skal gå gjennom vår livdyrformidler, Odd Rossing. Ved livdyrformidling må det foreligge en tilgjengelig stamtavle, BVD-status, vekt og helseattest.

Vi ønsker også gode retningslinjer for hvordan livdyrformidleren skal håndtere useriøse oppdrettere.

Vi vil ha klarhet i hvordan avlslaget skal håndtere useriøse oppdrettere. En mulig løsning hadde for eksempel vært utestengelser fra STN-avlslaget.

Dette ønsker vi å ha som sak på årsmøtet."

*Hilsen Rissa interessegruppe for STN
V/ Knut Rønning*

Styrets uttaling:

Styret viser til instruks for livdyrformidlar, som skal oppfordre til at alle omsette dyr blir følgde av veterinærattest og stamtavle. Styret meiner vidare det er kjøpars ansvar å sjå til at alle papir er i orden før ein kjøper inn dyr. (I så måte er vi heilt i tråd med landbruksmyndighetene.) Om kjøpar er seg sitt ansvar bevisst, vil "useriøse oppdrettarar" ikkje få selv sine dyr. Ei sortering i seriøse/ useriøse oppdrettarar er umogleg. Utstenging frå avlslaget vil derfor heller ikkje bli aktuelt.

¤ VANDREPREMIE ¤

Avlslaget for STN har satt opp en vandrepromie som hvert år blir delt ut til eieren av den STN-kua som har gitt høyest avkastning målt i kilo protein siste kalenderår. Prisen, et maleri vi fikk fra Svensk Fjällrasavel til avlslagets 50-års jubileum, blir delt ut for tredje gang nå i 1999. Dersom du har, eller kjenner til ei ku som kan være aktuell kandidat til vandrepromien kan du gi beskjed til avlslaget på telefon 61 28 46 77 før 10.03.99.

Det er en forutsetning at den aktuelle kua ikke har mer enn 6,25 % fremmed blod !

Farge og Tegning hos Sidet Trønderfe og Nordlandsfe

Av Ola Syrstad

Farge, tegning og horn/ ikke horn er rekna for å være de viktigste rasemerkeiene hos storfe. Med *tegning* mener en i denne sammenhengen hvordan kvite og farga partier er fordelt over dyrekroppen. Hos storfe fins det flere typer av slik fordeling, og en av disse er det som blir kalt *sidet*. Dette er ei tegning som har vært vanlig i norsk og anna nordisk fe i gammel tid, men som ellers er sjeldent.

I husdyrlæra til Saareim (1933) er denne tegninga omtalt slik:

"Dyret kalles sidet når det er hvitt langs og midt etter ryggen og krysset (fra halsen til halen) men for øvrig har annen farve."

Liknende definisjoner finner en hos flere andre forfattere. Det som har gitt opphavet til uttrykket *sidet*, er sjølsagt at sidene har en annen farge enn kroppen ellers. Uttrykket er mer meningsfylt når det er brukt sammen med en fargebetegnelse (Svartsidet, rausidet osv.)

Innen de fleste av rasene som har sidet tegning som rasemerke finner en store ulikheter i utstrekningen av de farga partia. Om tegninga hos "sortsidet trønderfæ" skrev Morseth (1920):

"Farven er som navnet angir sortsidet med sterke variasjoner i forholdet mellom sort og hvitt. Ens for alle variasjoner er sorte øren, sorte øielaak og sort mule, men forøvrig kan farven variere fra næsten helt sort til helt hvite individer. Det hvite kan hos enkelte individer indskrænke seg til en hvit stripe etter ryggen og under buken. Som regel går da den hvite rand fra nakken

sammenhængende bakover halsen og ryggen og fortsætter på undersiden av kroppen opover undersiden av halsen til hodet. Undertiden kan dog det hvite parti være avbrutt både på undersiden og oversiden av halsen, så denne blir omtrent sort. Hos de mørkeste individer er som regel også hodet og benene næsten sorte. Hos de næsten helt hvite individer utgjør det sorte, foruten de sædvanlige racemerker sorte øren, mule og øielaak, kun nogen små dropler på siderne og undertiden også på halsen og hodet."

E n kan tenke seg at de partia som er farga jamvel hos nesten helkvite individer er et slags pigmentcentra, som fargen " trekker seg tilbake til" når de farga partia totalt blir mindre. Disse sentra er plassert symmetrisk på de to sidene av dyret. Den sidete tegninga kommer fram ved at pigmenteringa fra de symmetriske sentra på hver side ikke rekker sammen i midtplanet. På samme vis oppstår kvite områder på sidene når pigmenteringa fra to nabosentre på samme side ikke rekker sammen.

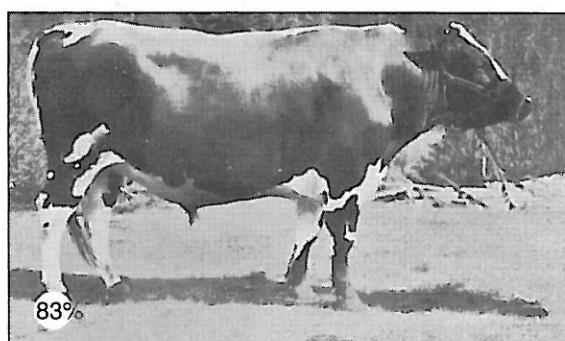
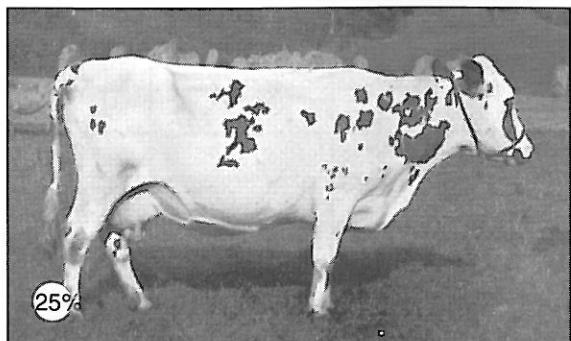
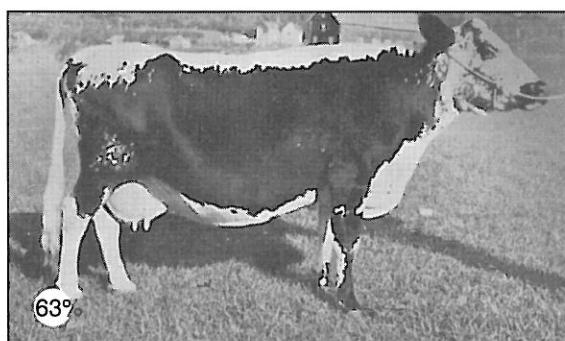
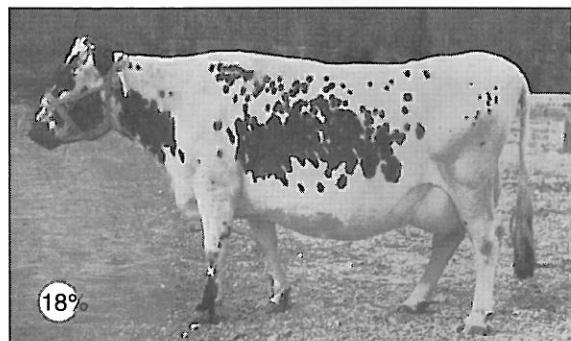
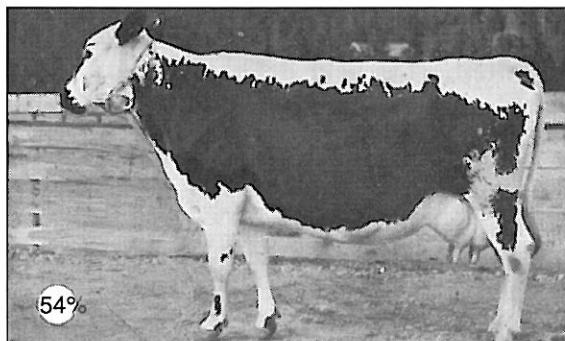
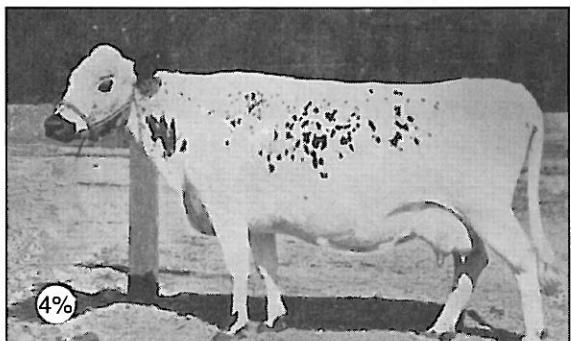
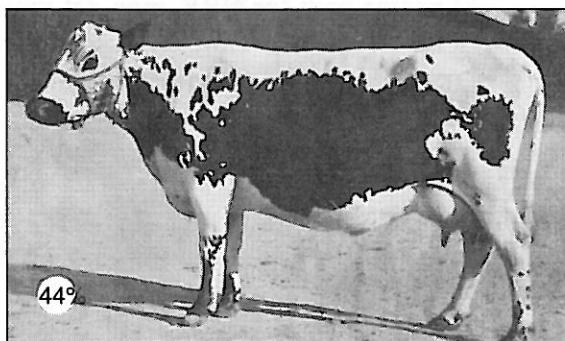
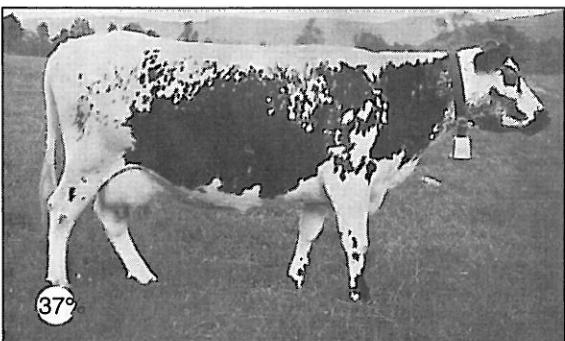
De fleste forfatterne er enige om at den sidete tegninga er dominant i høve til andre typer, slik at kryssing mellom en sidet rase og en rase med anna tegning til vanlig gir sidet avkom. Men flere er inne på at dominansen ikke er fullstendig, og hevder at de farga partia har større utstrekning på slike kryssinger (og andre heterozygoter) enn det som er vanlig hos rasereine individer. Som hovedregel er dette trulig rett, men det gjelder ikke uten unntak. Utstrekninga av de farga partia er sikkert kontrollert av mange ulike arveanlegg, på samme vis som t.d. kroppsvekt og mjølkemengd. Men den arvelige innverknaden er mye sterkere for utbreiing av farge enn for de fleste andre egenskapene. Av den grunn er den også lettere å forandre gjennom utvalg av avlsvdyr.

D en nesten helkvite typen med farge bare på ørene og mulen og kanskje noen dropler på halsen og sidene er den vanligste typen i svensk fjellfe, og ved bruk av okser og sæd fra Sverige har den blitt mer vanlig

også på norsk side av grensa. Genetisk er dette å se på som ei ekstrem form av sidet tegning.

I avlsarbeidet med Sidet Trønderfe og Nordlandsfe har det vært lagt lite vekt på farge og tegning, og slik bør det fortsatt være. Men det er ønskelig at det store flertallet av individene har ei tegning som samsvarer med navnet på rasen. Samtidig bør det være et mål å opprettholde den store variasjonen i utbreiinga av farga parti. Denne variasjonen er et særmerke for rasen og et vitne om biologisk mangfold.

Utbreiinga av farge på dyra nedanfor er målt med planimeter, og viser litt av variasjonen innan rasen.

Prisar på STN-livdyr

Avslaget, får ofte spørsmål om kva som er rett pris på livdyr av STN. Det er sjølv sagt opp til kjøpar og selgar å kome overeins om prisen, men avslaget har sett opp ein "standard" som vi meiner er grei å bruke ved prissetting av livdyr.

Om ein tek utgangspunkt i NRF-dyr, blir desse prisa ut i frå vekt, med tillegg for avstamming og eventuell drektigheit. Eit vanleg standard måleband for måling av brystomfang med angjeving av levande vekt passar godt for NRF, men det viser ca 5 – 10% for høg vekt på STN-dyr. Avslaget har derfor teke i bruk ein eldre vekttabell (sjå neste side) som passar betre for rasen vår. Tabellen er utarbeidd av professor Samson Berge ved NLH på 1950-talet, og " passar for Dølafe, Telemarksfe og andre rasar av liknande type. " I tabellen er det teke omsyn til alderen på dyret. Vi brukar slakterisamvirkets standardpris pr kg levandevekt, med tillegg for eventuell drektigheit.

Poeng for avstamming brukar vi ikkje når det gjeld STN-dyr. Derimot har vi innført eit **rasetillegg**, eit tillegg i prisen for reinrasa STN-dyr. Dette har vi gjort delvis for å kompensere for den reduserte vekta ein får på dyra ved å bruke ein " riktigare " vekttabell, og delvis for å få både kjøpar og selgar til å sørge for skikkelege stamtavler på dyra.

For å kunne ta rasetillegg på dyret må selgar kunne dokumentere at dyret fyller kravet til rasereinheit. Da held det ikkje med utskrift frå gardsstamboka til dyret, med opplysningar kanskje berre om far og morfar. For å kunne dokumentere at dyret har så lite som 6,25% innblanding av framandt blod, trengs det fullstendige opplysningar om avstamminga **minst 4 - 5 generasjoner bakover**.

Avslaget er behjelpeleg med å skaffe stamtavler til aktuelle dyr så langt det er mogleg, samt rekne ut innblandinga av framandt blod. Rasetillegget gjeld berre for dyr med 0 – 12,5 % innblanding av framandt blod.

Rasetillegg for kyr og konstatert drektige kviger

I **Dyr med maksimum 6,25% framandt blod:** kr 2000,-

II **Dyr med 6,25 – 12,5 % framandt blod:** kr 1000,-

Rasetilegg for kukalvar og kviger før konstatert drektigheit

I **Dyr med maksimum 6,25% framandt blod:** kr 1000,-

II **Dyr med 6,25 – 12,5 % framandt blod:** kr 500,-

Det er ikkje rasetillegg på oksekalvar. Men skal oksen brukast i avl, vil det jo automtisk løne seg å skaffe ein som er mest mogleg reinrasa, slik at ein kan oppnå rasetillegg ved salg av eventuelle avkom etter oksen.

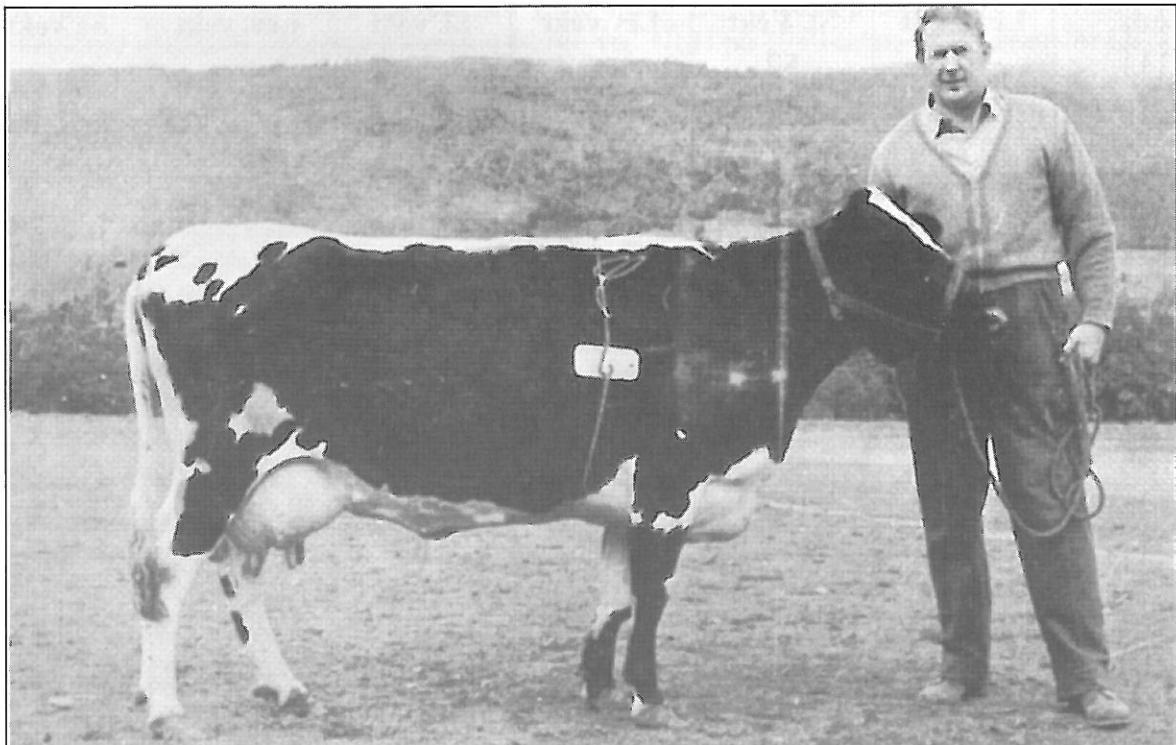
Tabell over brystomfang, levendevekt og Slaktevekt for kyr av norske storferaser

Av professor S. Berge
Henta frå særtykk av "Norsk Landbruk" nr 25 - 1952

Bryst- omfang cm	Dyrets alder					
	Under 2 år		2 – 8 år		Over 8 år	
	Lev. vekt	Sl. Vekt	Lev. vekt	Sl. vekt	Lev. vekt	Sl. vekt
111	102	52				
114	113	57				
117	124	62				
120	135	68				
123	146	73				
126	158	78				
129	170	84				
132	182	90				
135	194	95	196	86		
138	207	101	211	93		
141	220	107	227	100		
144	233	113	243	108	240	102
147	247	119	259	116	255	108
150	261	125	276	124	270	115
153	277	132	293	132	286	122
156	292	138	310	140	302	128
159	307	145	327	148	318	135
162	323	151	345	157	334	142
165	339	158	363	166	351	149
168	355	164	381	177	368	156
171	371	171	400	188	385	165
174	387	177	419	200	402	173
177			439	212	420	182
180			459	225	438	191
183			480	239	456	201
186			501	253	474	210
189			522	267	493	220
192			544	282	512	230
195			567	297	532	241
198			591	314	552	252
201			615	330	573	263

”Frå det gamle stjernegalleriet”

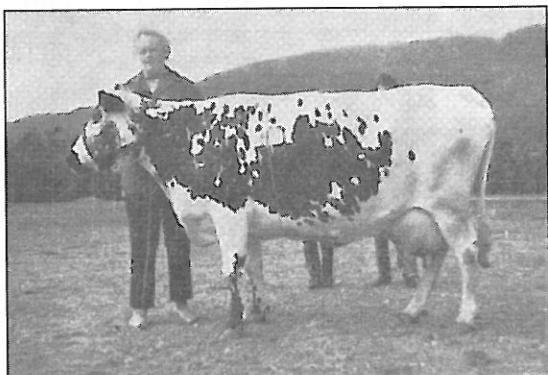
I avslagets kalender for 1999, nærmere bestemt for mai månad har vi presentert Nordlandskua 10044 Krona. Desverre er det ikkje riktig bilde i kalenderen. Derfor tek vi i denne gongens stjernegalleri med bildet av den **riktige** Krona. Denne kua har litt spesiell avstamming, da ho faktisk var eit resultat av nokså sterk innavl. Innavl er slett ikkje å anbefale, men det behøver ikkje alltid gje problem. I spesielle tilfelle **kan** det faktisk gje svært gode resultat, noko vel 10044 Krona kan vere eksempel på !

Krona 10044 Fødd: 09.12.1957 Hos: Sevald Lund, Harstad

1. Premie, Oldersletta 1962: ”*Noe låg, ellers velbygd, rett rygg, noe tilspissa kryss. Meget pent jur.*” Brystomfang: 176 cm.

Beste 3 års middelavdrått: 7078 kilo mjølk – 4,2% feitt – 285 kilo mjølkefeitt.

Mårnfru 10043 f: 21.01.1952
Beste 3 år: 4647 – 4,5 – 208
Er både mor og farmor til *Krona*

10044 Krona

Far

Mor

”Kron”

10043 Mårnfru

Farfar

Farmor

Morfar

Mormor

Kvitkron 6896

10043 Mårnfru

Kvitkron 6896

7072 Løkka

FFF

6407
Linde-
mann

FFM

7068
Gullros

FMF

6896
Kvit-
kron

FMM

7072
Løkka

MFF

6407
Linde-
mann

MFM

7068
Gullros

MMF

6245
Fager-
mann

MMM

7070
Vesle-
møy

Ved å bruke ein bestemt formel, kan ein rekne ut kor sterkt innavla eit dyr er. Ein får da fram ein såkalla **innavlskoeffisient**. Verdien av innavlskoeffisienten varierer mellom 0 og 1. Innavlsgraden til dyret aukar med auka verdi på innavlskoeffisienten.

Eit avkom etter halvsøskensparing får ein innavlskoeffisient på 0,125

Eit avkom etter heilsøskensparing får ein innavlskoeffisient på 0,25

Dersom avkommet etter heilsøskensparing får avkom med sine heilsøskene, blir innavlskoeffisienten 0,375 - og dersom ein gjer heilsøskensparing i enda ein generasjon blir innavlskoeffisienten 0,5

Far – dotter paring gjev avkommet ein innavlskoeffisient på 0,25. Dersom den same faren blir brukt ein generasjon til, blir innavlskoeffisienten 0,375. Brukt i enda ein generasjon, vil denne faren gjere at avkommet får ein innavlskoeffisient på 0,4375

Kjelde: Norsk Landbruksmuseum

10044 Krona har ein innavlskoeffisient på 0,375, som altså er nokså mykje. (tilsvrar heilsyskenparing i to generasjonar)

Innavl – og om dette har vore, er eller kan bli eit problem for STN-rasen er eit tema vi vil kome tilbake til i STN- Bladet seinare. Tusen takk til Bine Melby på Norsk Landbruksmuseum for god hjelp med innavlskoeffisientar !

Besøk hos Solveig og Arve Gunderstuen

Arve Gundersen med "framtidshåpet" Kranslin etter 9110 Hårstad. Morfar er 9053 Rønningen.

Lindstad, som garden til Arve og Solveig heiter, ligg ved Mustadroa i Vardal, ca 15 kilometer vest for Gjøvik i Oppland.

Garden er på 185 dekar dyrka mark, og da det ikkje ligg utmarksbeite lagleg til garden, blir det dyrka arealet brukt både til slått og til beite. Buskapen består av omlag 19 årskyr, pluss påsett av kviger. Oksekavane blir for fram som mellomkalv, noko dei synest dei har hatt brukbare resultat med. Frå og med 1999 er heile garden, både jorda og dyra, ferdig omlagt til økologisk drift.

Samansettinga av buskapen vil sjølv sagt variere litt, men det ligg på omkring 10 - 12 STN-kyr, 4 Vestlandsraudkoller og 4 Jerseykyr. Fram til 1994 var det rein NRF-buskap på garden. Arve og Solveig var imidlertid på utkikk etter ein lettare rase. Både for at dei skulle få dyr som var betre å handtere og som eigna seg betre på beite. Arve er også oppteken av å prøve å halde ein høg proteinprosent i mjølka.

At dei kom til å prøve STN, vestlansk Raudkolle og Jersey var meir eller mindre

tilfeldig. På vårparten i 1994 var dei på besøk til Sigmund Åbjørnsbråten i Aurdal i Valdres. STN-kyrne og vestlandskollene hos Sigmund imponerte Arve, og ikkje lenge etter vart dei første STN-dyra kjøpte inn. Sia gjekk det fort, og allereie i 1997 forsvant den siste NRF-kua ut av buskapen !

Erfaringane dei har gjort seg så langt har stort sett vore positive. Det har vorte mindre sjukdom, og dyra har svært godt lynne og er gode å handtere. Proteininnhaldet i mjølk levert til meieri låg i 1994 på 3,1%, medan det no i 1998 var på heile 3,6% ! Om ein samanliknar dei to åra, gjev den auka proteinprosenten ein meirpris på mjølka på over 20.000,- på den 70 tonn store kvota på garden. Det som har vore mest negativt med å byte ut NRF-kyrne er at ein sjølv sagt får mindre for kyrne som slakt.

147 Fjellros fødd: 01.09.91 hos Leif Jostein Solsten på Røros var ei av dei første STN-kyrne Solveig og Arve kjøpte inn. Far: 9054 Bazar Morfar: 9021 Hårstad. Fjellros har så langt ein middelavdrått på 4 år: 4101 – 4,2 – 3,7

Dei kjem nok til å fortsette med alle tre rasane, da dei tykkjer at alle har vore friske og trivelege dyr. Likevel er det STN som er og vil fortsette å vere den rasen dei

prioriterer mest. Jersey-kyrne har ein veldig god proteinprosent i mjølka, men slaktar seg enda mykje dårlegare enn STN. Raudkollene har dei så langt ikkje vore så heldige med, og dei har lege lågt i proteininnhald.

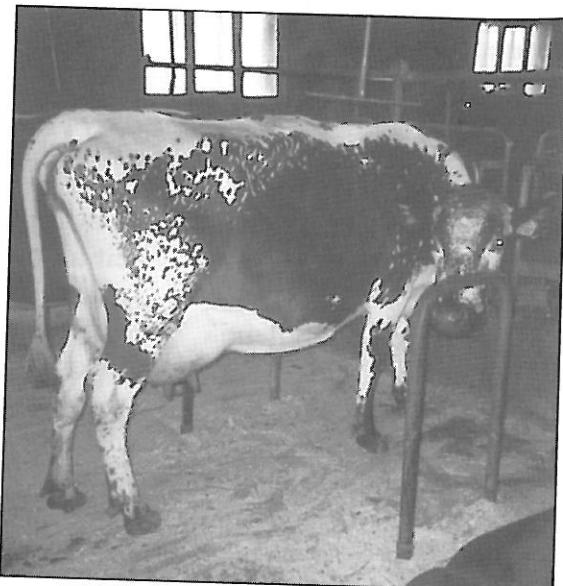
Arve synest avslaget for STN gjer ein god jobb, og han er fornøgd med utvalet av seminoksar. Imidlertid meiner han at laget burde arbeide meir med å hjelpe brukarar som på grunn av rasevalet sitt føler seg motarbeidd av rettleiingstenesta og inseminørar. Ein høyrer stadig om at det nokre få plassar i landet dukkar opp slike problem.

10

Arve er elles engasjert i ei forholdsvis nystarta forening som kallar seg "Vest-Oppland Feavslag". Det er ei forening for alle som har dyr av gamle storferasar i området Jevnaker – Land – Valdres.

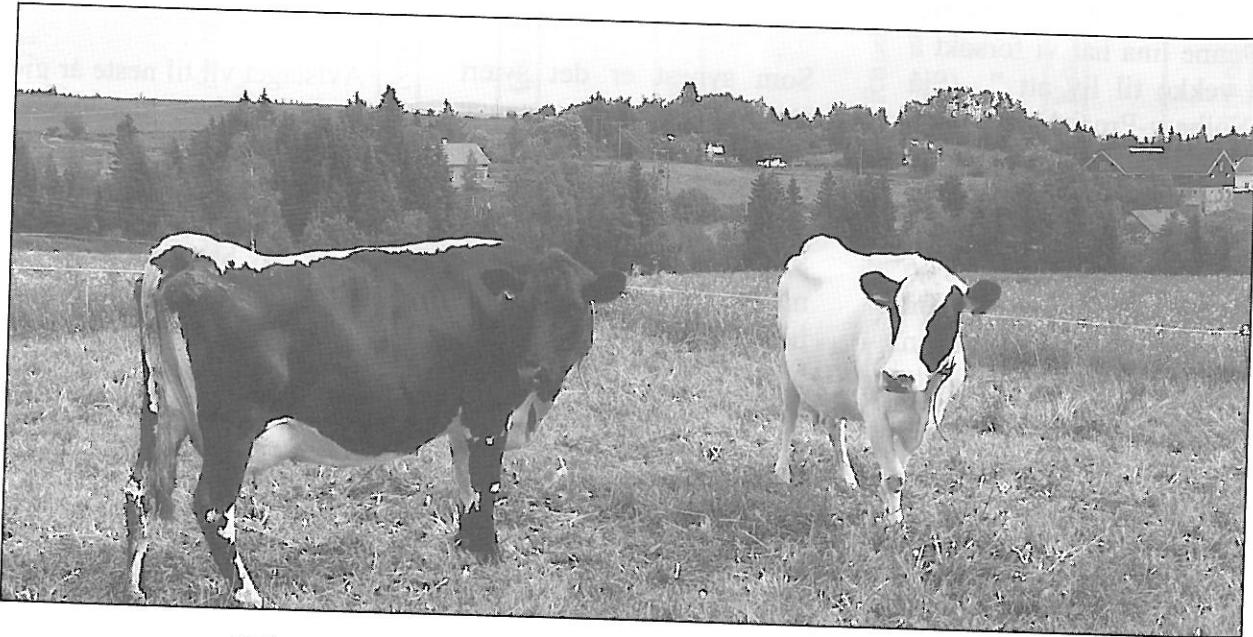
Dei har pr dato ca 40 medlemmer og møtest nokre gonger i året for å diskutere ting av felles interesse. I desse møta inngår også fjøsbesøk i buskapar med gamle rasar. Slikt skapar eit godt miljø og er ei kjelde til inspirasjon for alle som driv med slike dyr, og som ofte blir sett på som litt "rare" av folk som driv med NRF.

Vestoppland Feavslag arbeider elles med planar om ei storfeutstilling til sommaren. Med tanke på alle dei gode gammelrase-dyra som finst i dette området og det sterke engasjementet som gardbrukarane har, er vi heilt sikre på at **det** vil bli ei svært interessant oppleving.

162 **Almo** vart kjøpt inn frå Arne og Anne Kari Sæterud, Arneberg. Far: "Eri-Nero II" Morfar: 9065 Lijo.

11

171 **Svartsi** etter 9087 Harg. Avdrått 1998: 4175 – 4,6 – 3,6
og 152 **Kvitlin** etter 9058 Hovdal. Avdrått 1998: 4526 – 4,4 – 3,7

OKSELINER I STN-RASEN

På dei neste sidene følger ei oversikt over dei forskjellige okselinene vi har inna STN-rasen i dag.

"Stamfaren" i står til venstre i skjemaet, og så følger søner, sønesøner osv mot høgre.

Oksane er oppdelte i 11 forskjellige okseliner. Går vi lenger bakover i avstamminga kan vi sjølv sagt knytte i hop fleire av linene, og i utgangspunktet stammar alle frå tre forskjellige oksar. Dette skal vi imidlertid kome attende til i eit STN-Blad seinare.

I Sverige har dei nokre liner som vi ikkje har representert her i landet enda, mellom anna ei norsk line etter 8041 Solung. Denne lina har vi forsøkt å "vekke til liv att" (Sjå "Solberg-Prosjektet"), men det har desverre ikkje lykkast så langt.

I og med importen av dei 6 oksane 9152 – 9157 frå Sverige i 1996 fekk vi inn 3 nye og delvis ubeslektta okseliner. Den eine av dei, lina etter 8036 Varg er ei norsk line som hadde gått ut her i landet, men var altså heldigvis teken vare på i Sverige. Går vi langt nok tilbake har linene til dei svenske oksane 127

Snö-Solo og 33 Sving også oprinnehavet norsk opphav.

Vi har på gang ein son etter ei svensk line til, men denne har ikkje kome så langt at vi veit om den blir brukbar enda. Den er derfor ikkje teke med i dette skjemaet.

I avlsarbeidet framover er eit av måla å sette inn nye oksar i semin frå alle okselinene. For å unngå innavl og sikre ein breiast mogleg genetisk "base" er det viktig at vi tek vare på alle dei forskjellige linene.

I skjemaet er teke med dei oksane som avslaget har lagra sæd av, samt opphavet deira. I Sverige finst sæd av fleir oksar, men desse er ikkje teke med i dette skjemaet.

Som synest er det svært stor skilnad på kor mange oksar vi har i dei forskjellige linene. Den aller største er lina etter 8197 Jo Sing, som har mange etterkomstrar både her til lands og i Sverige. Medan vi av dei minste linene har berre har lagra sæd av ein einaste okse. Dette må vi sjølv sagt arbeide for å rette på.

TEGNFORKLARING:

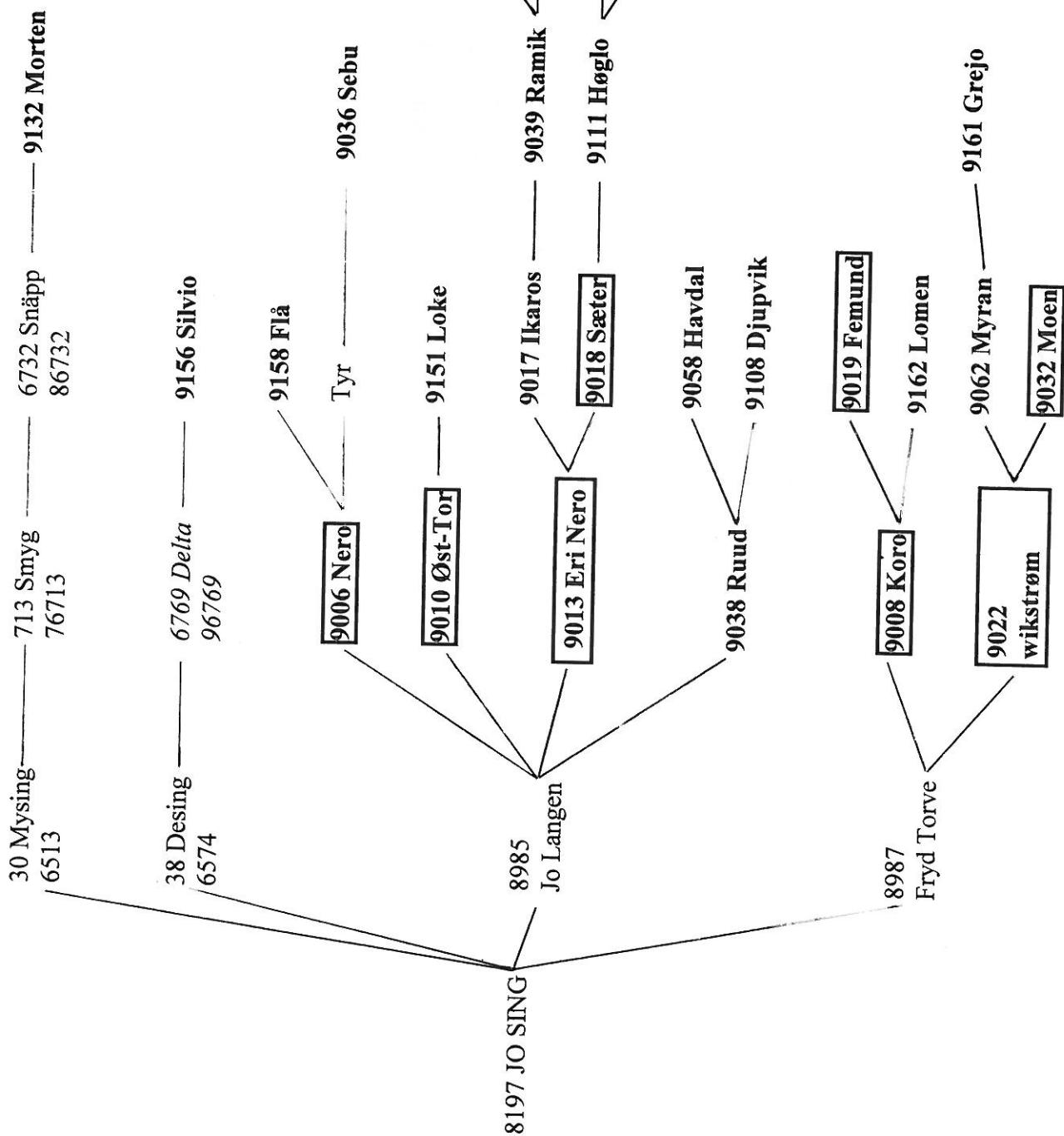
Oksar markert med vanleg skrift har vi ikkje lagra sæd av. Men for fleire av dei svenske oksane finst det lagra sæd i Sverige.

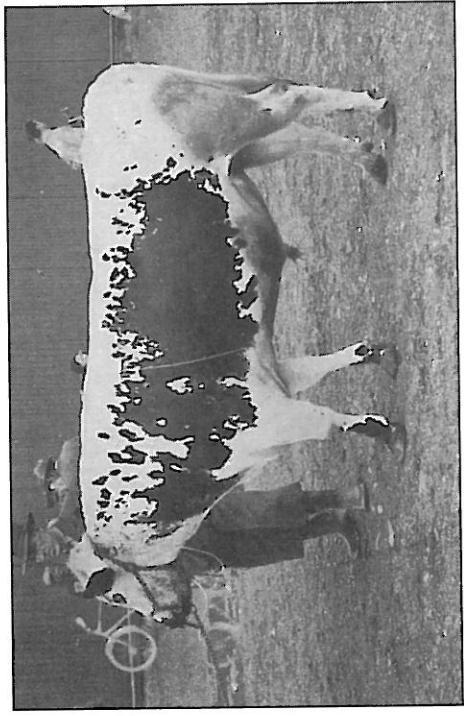
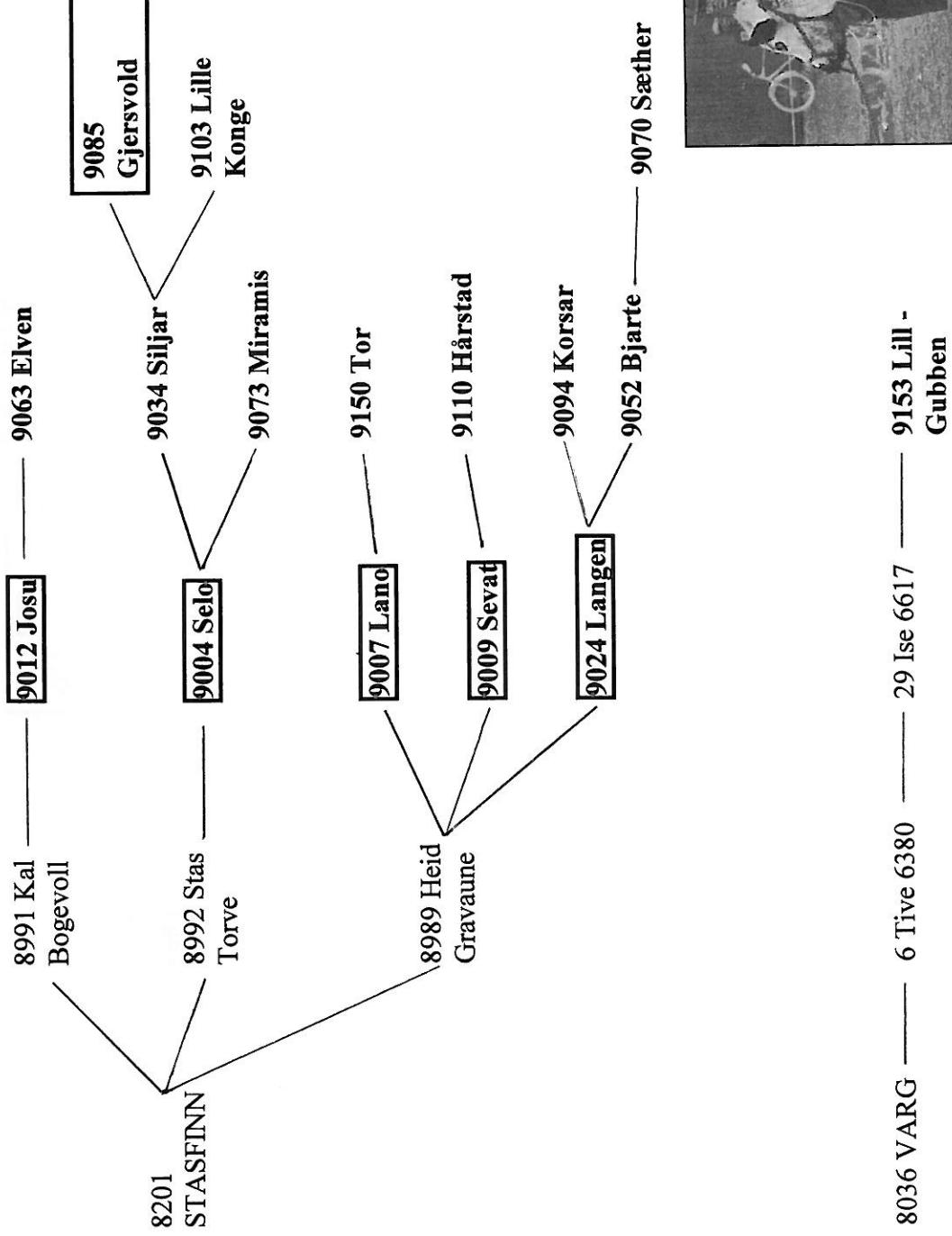
Oksar markert med **utheva** skrift, er oksar som avslaget for STN har lagra sæd av.

Oksar markert med **utheva** skrift med ramme omkring er **sperra** for vanleg bruk. For dei fleste av desse oksane er sædlagret så lite at det må forbeholdast til aktuelle oksemødre, i håp om å få inn søner etter oksane til semin. Eit par av desse oksane er også sperra og har redusert sædlager på grunn av for usikker avstamming.

Avslaget vil til neste år gje ut ei "oksebok" der vi skal samle stamtavler, bilde og mykje anna stoff om alle seminoksane våre. Denne boka vil bli å få kjøpt for alle som kan ha interesse av ho.

Atle – 99

8036 Varg Fødd: 29.09. 1950 Etter 35 år i Sverige,
 kom denne okselina tilbake til landet !

9060 Bjøkne

9065 Lijo

9114 Morugg

9119
småsjøkongen

9020 JOWI

9082 Tolgen

9119 Småsjøkongen Fødd: 26.07. 1994 Representant for linia etter 9020 Jowi

9054 Bazar
(6702 Bazar
86702)

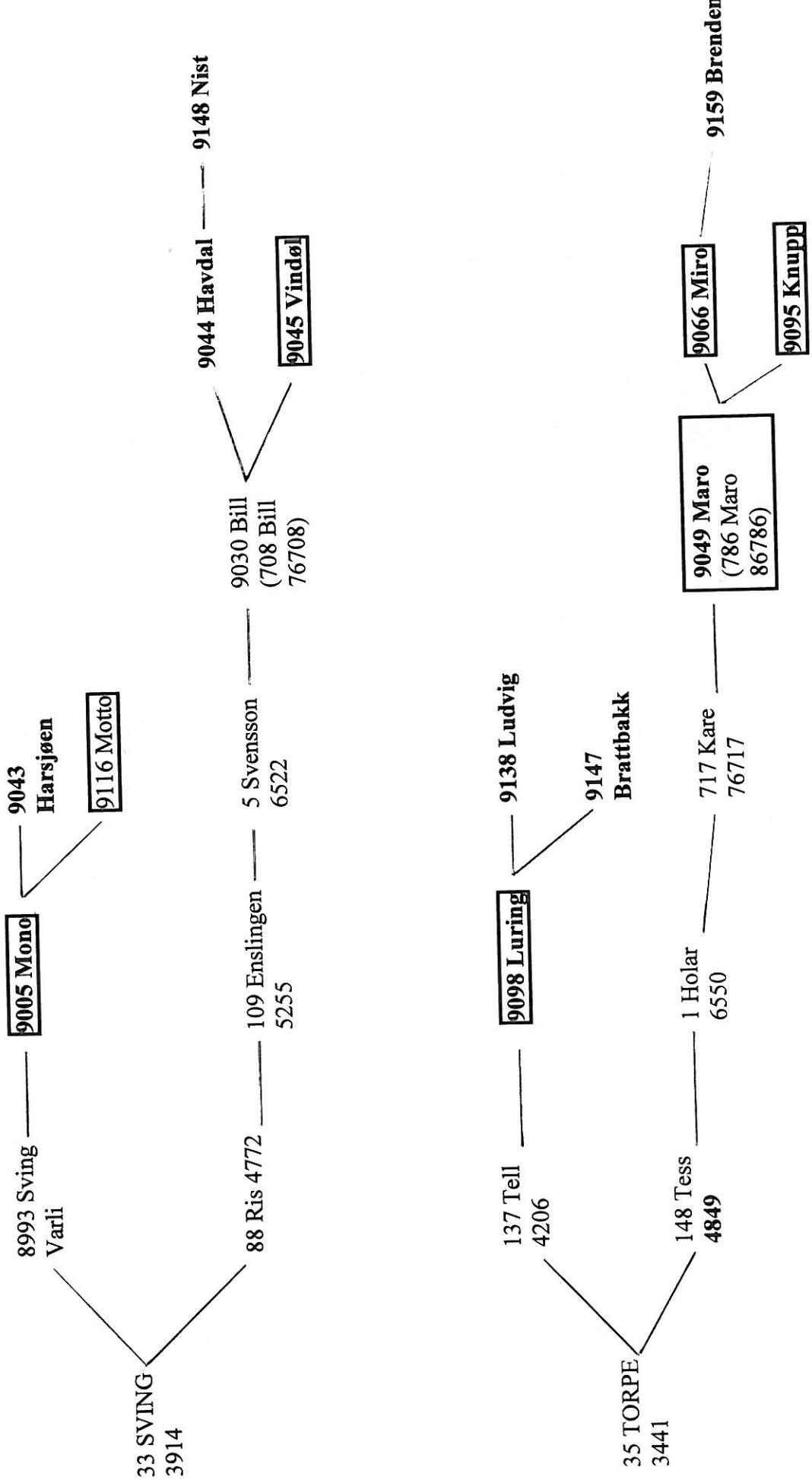
6 FAGER
6577

9028 Basker (726 Basker SKB 76726)
Fødd: 23.11. 1974 Var ein berømt
Fjällrasokse som Avslaget importerte
sæd av og brukte i fleire sesongar.
Desverre vart det ikkje teke inn nokon
son etter Basker her i landet, men vi har
seinare importert sæd av sonen 9054 Bazar
(6702 Bazar SKB 86702).

9040 Ricko
(938 Ricko
86938)

41 RIVER
6169

75 Manne ————— 81 Sinto ————— 715 Rito ————— 9157 Rippo
6175 ————— 6419 ————— 76715

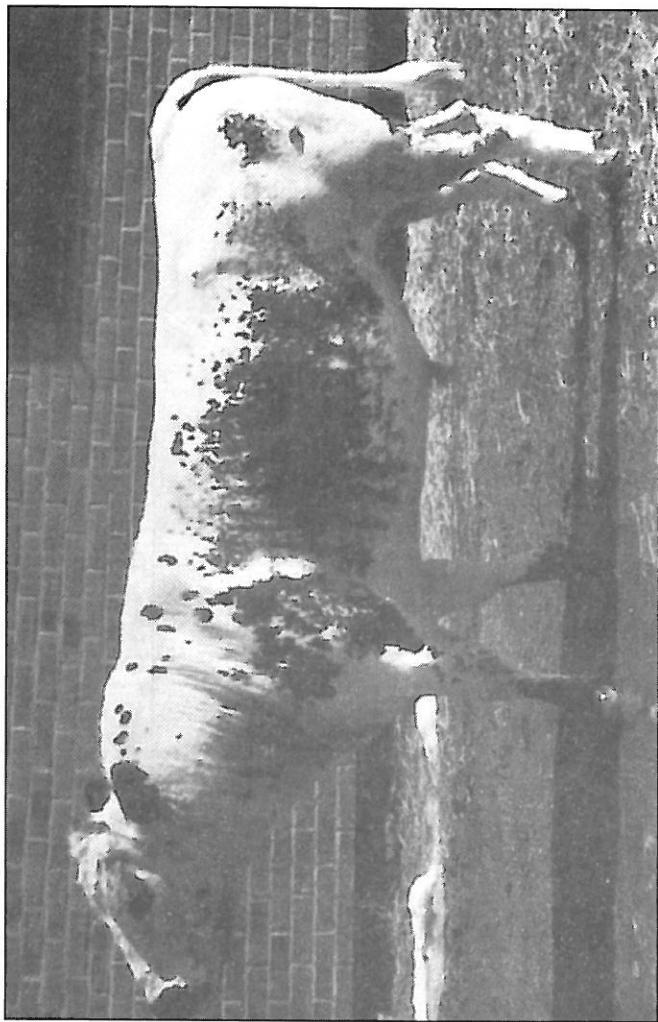
27 RAHJAN
4995

76 Mattias ————— 48 Greven ————— 6 Hoss ————— 9094
6176 ————— 6458 ————— 6636 ————— (946 Hopp
86946)

127 SNÖ-
SOLO 6561

9152 Kalle
9155 Snøgg

14 GREDOR ————— 9154 Bjärt
5835

127 Snö-Solo SKB 6561 Fødd: 19.09. 1966

Svensk okse med norske aner.

Avslaget importerte 2 søner etter Snö-Solo i 1996.

Nye stambokførte gardsoksar

Tillegg til liste i STN-Bladet nr 2 - 1997 Nye gardsoksar vil bli stambokførte så snart ny nummerserie for STN-oksar er klar.

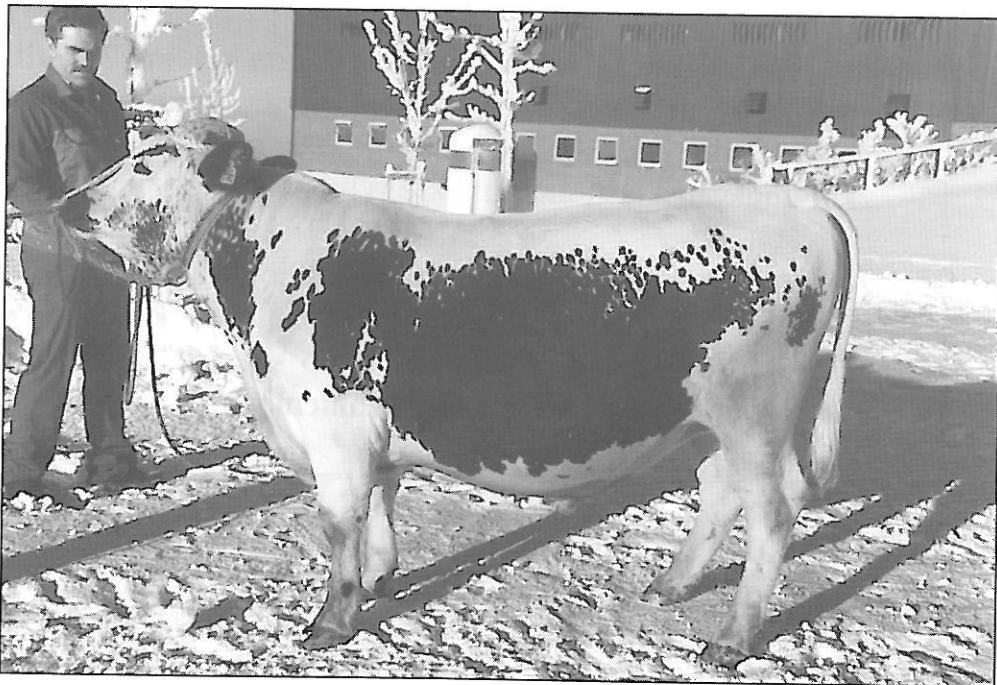
Nummer og namn	Født	Far	Mor	Morfar	Født hos	Brukta hos	% inn-blading
9164 Stas	220694	9073	119 Staselin	9062	Oddvar Dahl, Brandsfjord	Oddvar Dahl, Brandsfjord	6,7
9165 Ullbergsfanten	291294	9020	205 Fagerkoll	9032	Bjørn Karsten Ullberg, Nedre Eggdal	Knut Bye, Prestfoss	0,2
9166 Gullik	060995	9073	997 Drops	9022	Vefsn Landbrukskole, Mosjøen	Wirkola/ Jensen, Lebesby	2,4
9167 Peik	xx0995	9125	"Filippa"	SKB 6550	Endresen/ Daljord, Sortland	Harriet Hansen, Nordfold	0,4
9168 Nyvoll	xx0396	9054	259 Kronkoll	9038	Ola Nyvoll, Os i Østerdalen	Hans og Inger Hoff, Skaun	6,5
9169 Sulis	030596	9098	308 Seterlin	9018	Ingebrigts Moen, Vindøla	Christian Saxlund, Koppang	3,6
9170 Syver	280596	Gardsekse	146 Symra	9020	Oddvar Dahl Brandsfjord	Oddvar Dahl, Brandsfjord	6,7
9171 Høglo II	130696	9103	261 Rosamunde	9043	Tove og Jan M Høglo, Namdalseid	Jorun og Alfr. Johansen, Vik i Helgeland	3,9
9172 Birk	240996	9063	223 Ørens fryd	9024	Grethe og Georg Hopstad, Brandsfjord	Knut Ånes, Mosjøen	2,4
9173 Roger	xx0996	9125	"Filippa"	SKB 6550	Endresen/ Daljord, Sortland	Grethe og Georg Hopstad, Brandsfjord	0,4
9174 Kviting	031196	9125	47 Mimmi	SKB 6671	Jostein Stige, Fauske	Jostein Stige, Fauske	0,4
9175 Torres	111196	9110	54 Bella	9065	Rolf Petter Torres, Røros	Hermod Lilleengset, Levanger	2,9
9176 Rossing	xx0197	9111	74 Roslin	9019	Rolf Petter Torres, Røros	Harry Dalen, Skaun	2,3
9177 Rambo	130297	Gardsekse	138 Lilja	9113	Gerd Inger Flå, Ulsberg	Reidun og Bjørn I Mo, Samuelsberg	1,2

Skjema for registrering av døtre etter STN-seminoksar

Spørsmålet om avkomsgransking av STN-oksane dukkar opp med ujamne mellomrom. Fordi vi har så få dyr vil ei avkomsgransking i tradisjonell forstand ikkje vere mogleg. For det første ville resultata bli svært usikre, og for det andre ville vi på kort tid få uoverkommelege problem med innavl dersom vi skulle sortere sterkt mellom oksane.

Det vi imidlertid **kan** gjere er å prøve å få samla ein del informasjon om døtrene til seminoksane. Dersom brukarane sluttar opp om dette forsøket, kan vi kanskje om ein del år få ein viss peikepinn på korleis døtrene etter dei forskjellige oksane blir. Desse informasjonane kan vi bruke til å luke ut oksar som ser ut til å gje svært negativt utslag på visse eigenskapar, slik at vi i alle fall ikkje tek inn fleire søner etter slike oksar til semin. For eksempel om ein okse ser ut til å gje svært mange tungmjølka døtre.

For at dette skal ha noko for seg, må avslaget ha hjelp frå alle som har døtre etter STN-seminoksar. Om du er med i husdyrkontrollen eller ikkje, eller om du har reinrasa dyr eller kryssingsdyr spelar inga rolle. Vi er interessert i å få informasjon om alle døtre etter STN-seminoksar uansett. Både førstekalvs- og eldre kyr. På skjemaet på neste side kan du fylle ut med informasjon om kvar einskild ku. Kvar ku får ei linje i skjemaet, som i alt har plass til 15 kyr. Det skulle vel halde for dei fleste, men treng du fleir liner, kan du sette opp desse på eit eige ark ved sia.

*Avslaget vil prøve å få samla inn mest mogleg opplysningar om avkomma til seminoksane.
Dei første døtrene etter oksen **9110 HÅRSTAD** (bildet) har no kalva, og vi håpar å få inn
registreringar på mange døtre etter han og alle andre STN-seminoksar.*

Så litt informasjon om korleis du fyller ut skjemaet:

Informasjon som kan registrerast i skjemaet for kvar ku:
(Vi har fylt ut den første lina med eit eksempel.)

1. Kuas nummer og namn
2. Kuas fødselsår
3. Far Numret på seminoksen som er far til kua
4. Brystomfang i cm
5. Farge Noter fargen på kua. Svartsidet/ raudsidet/ droplet/ mørk/ lys
Osv.
6. Lynne Lynnet til kua vurdert på ein skala frå 1 til 5. 1 = svært dårleg lynne
5 = svært godt lynne
7. Utmjølking Kor rask kua er å mjølke med maskin, vurdert på ein skala frå 1 - 5.
1 = kua er svært tungmjølka 5 = kua er svært lettmjølka
7. Spenar og jur Din vurdering av kuas spenar og jur, etter ein skala frå 1 til 5
1 = dårleg/ stygt jur 5 = svært godt jur med gode spenar
8. Kalvingsvanskars Hadde kua kalvingsvanskars ved siste kalving ? Fyll ut
rubrikken med eit av desse alternativa: **noko** kalvingsvanskars
eller **store** kalvingsvanskars. Dersom kua ikkje hadde
kalvingsvanskars treng du ikkje fylle ut her.
9. Kalvens far Fylles berre ut dersom kua hadde kalvingsvanskars
10. Kommentar Her kan du skrive om du har noko spesielt å tilføye om kua.
Bruk gjerne eit ekstra ark for kommentarar om du vil.

Klipp ut eller kopier skjemaet og send det til:
Avslaget for STN, 2634 FÅVANG.

Bli med å gjer STN-avlen betre !!

ANNONSER

Annonsering i STN-Bladet av livdyr og anna vedrørende STN, er gratis for alle medlemmar av avlslaget. Ring eller skriv til sekretæren om du vil ha inn ei annonse i neste STN-blad.

Frist til nr 2 – 99 er 15.april

Ønsker et nytt hjem !

Raudsidet Nordlandsku ønsker et nytt hjem.
148 Stasgås er født 16.03.93, hos Ingebrigts
Moen i Surnadal.
Kua er etter oksen 9009 Sevat, og morfar er
svensk-oksen 940 Hompen (SKB 86940)
Kua fikk første premie på utstilling i 97. (STN-
Bladet nr 3 – 97 side 14)

Er det noen som har ei gammel kubjølle i
messing som passer til ei Nordlandsku, er jeg
interessert i å kjøpe den, og håper på respons.

**Ole Martin Bolstad,
Susendal
8690 Hattfjelldal.
Tlf: 75 18 56 23**

Drektig kvige

¾ STN-kvige til salgs. (1/4 NRF)
Far: 9108 Djupvik
Morfar: 9034 Siljar
Venta kalving 05.03. Ins.med 9060 Bjøkne
Kviga er mørk, svartsidet.

**Liv Smestad Dalbakk
2634 Fåvang
Tlf: 61 28 26 40**

Åringskvige selges

Rosa fødd: 01.10. 97. Er til salgs.

Far: 9108 Djupvik
Morfar: 9073 Miramis
Mmf: 9058 Havidal
Mmmf: 9026 Lasso

Stammar frå buskapen til Ida Grøholt, Oppdal.
Vakkert svartsidet og svært snill !!

**Lisbeth Halvorsen
2360 Rudshøgda
Tlf: 62 36 44 83**

Oksekalv til salgs

Oksekalv fødd 29.12.98 til salgs.

Far: 9038 Ruud
Morfar: 9107 Løin
Mor: 36 Velkome
Avdrått 2. laktasjon: 4380 – 4,5 – 3,3
Kalven er svært mørk, svartsidet og har 1,6%
innblanding av framandt blod

**Morten Granlien
2634 Fåvang
Tlf: 61 28 46 89**

Lärling

Jag är en djurskötselintresserad gutt på 36 år från
Malmö i Sverige. Jag skulle mycket gärna vilja
komma til Norge och bli lärling på en ridklubb/
stall, hästgård eller bondgård, och lära mej
djurskötsel och gårdsarbete.

Är ni intresserade så var snäll och hör av er til
mej !

**Hans Erik Thomas
Köpenhamnsv 40 B
217 71 Malmö, Sverige
Tlf: 0046 040/ 918071
Mob: 0704/ 171704**

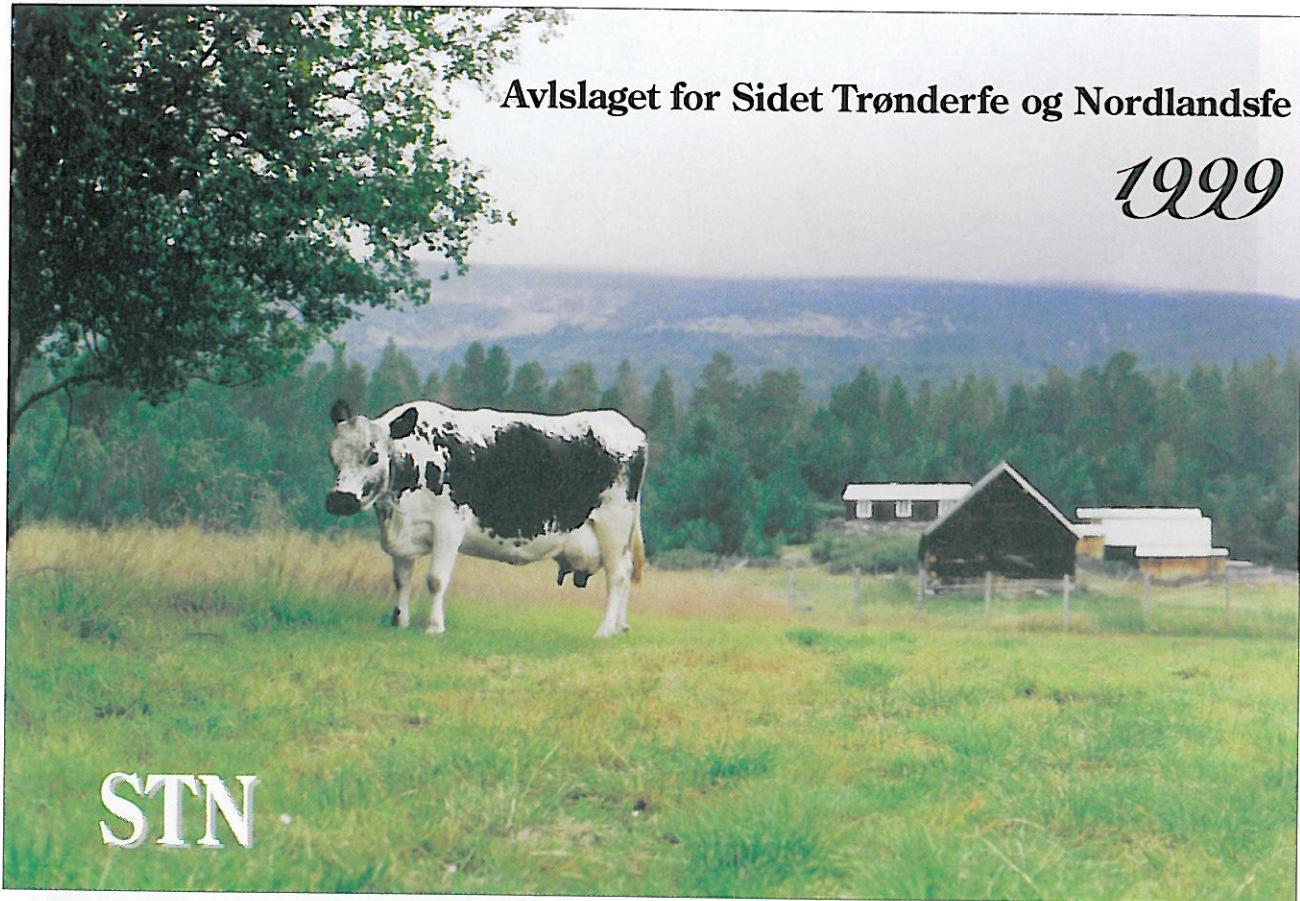
Ein del av buskapen til Reidun og Bjørn Inge Mo i Manndalen i Troms.

Kukalven "Skala" hos Kristian Saxlund, Imsroa. Far til kalven er den stambokførte gardsoksen 9169 Sulis, og morfar er 9038 Ruud.

Returadresse:
Avlslaget for STN
2634 FÅVANG

C

Har du skaffa deg avlslaget for STN sin kalender for 1999 enda ? Kalenderen er i A4-format og av liknande types om jubileumskalenderen i 1996. Den har 14 store fargebilde som er utlånte frå medlemmar i avlslaget. I tillegg er det 12 svart/ kvitt foto av vakre STN-dyr som har utmerka seg på storfeutstillingar opp gjennom dette hundreåret.

Kalenderen kostar kr 100,- pr stk (inklusive porto).

For bestilling: Avlslaget for STN v/ Grete Løvaas, 2643 SKÅBU
Telefon: 61 29 55 56
Kontonummer: 2095.32.84708

Hugs å skrive tydeleg namn og adresse på innbetalingsblanketten !

STN-Bladet

Medlemsblad for Avlslaget for Sidet Trønderfe og Nordlandsfe
Opplag: 1800 ex. Utgåver pr år: 3
Trykk: Dale-Gudbrands Trykkeri A/S, 2635 TRETEN

ISSN: 0804- 1113